

ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (Απρίλιος 2008)

Συγγραφέας: ANNA ΦΙΛΙΝΗ

I

Το λεκανοπέδιο της Αττικής το 1940 είχε 12 τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο. Το 1965 είχε 6 τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο. Το 1977 είχε 4 τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο. Το 2005 είχε 2,5 τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο. Σήμερα υπάρχουν φήμες ότι είναι γύρω στα 2 ή λίγο κάτω από τα 2 τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο. Η Νέα Δημοκρατία προεκλογικά το 2004 στη «χάρτα της καθημερινότητας για το λεκανοπέδιο» αναγνώρισε ότι στην Αθήνα αναλογούν 2,5 τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο. Κανείς δεν αμφισβητεί πια σήμερα, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ότι το μόνο από τα Ολυμπιακά Έργα που δεν έγινε είναι τελικά το πράσινο.

Στο μνημόνιο που είχε υπογράψει το 2001 ο τότε Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με την Πρόεδρο του ΑΘΗΝΑ 2004 κυρία Γιάννα Αγγελοπούλου προέβλεπε διπλασιασμό του κοινόχρηστου πρασίνου στα 5 τ.μ. ανά κάτοικο και παρεμβάσεις σε 60 χιλιάδες στρέμματα με φυτεύσεις διακοσίων ογδόντα χιλιάδων δέντρων και δώδεκα εκατομμυρίων φυτών. Όμως, δυστυχώς, τον Αύγουστο του 2005 ο σημερινός Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. κ. Σουφλιάς έκανε τον απολογισμό αυτής της φύτευσης, λέγοντας ότι ήταν είκοσι επτά χιλιάδες δέντρα και πεντακόσιες χιλιάδες θάμνοι, δηλαδή ο στόχος επιτεύχθηκε λίγο κάτω από το 10% των αρχικών υποσχέσεων.

Οι περυσινές πυρκαγιές δυστυχώς χειροτέρευσαν δραματικά την κατάσταση στο λεκανοπέδιο. Ποιος ξέρει τι θα ζήσουμε φέτος το καλοκαίρι. Και όμως η ελληνική νομοθεσία προστατεύει τους ελεύθερους αστικούς χώρους πρασίνου ως ένα πολύτιμο αγαθό. Έχουμε και σχετικό νομικό οπλοστάσιο. Έχουμε το νόμο 998/1979, περί προστασίας δασών και δασικών εκτάσεων, που κατατάσσει τους ελεύθερους χώρους στα πάρκα και στα άλση και απαγορεύει οποιαδήποτε αλλαγή προορισμού ή χρήσης αυτών. Έχουμε το νόμο 1515 του 1985, το ρυθμιστικό σχέδιο της Αθήνας, που κατοχυρώνει τους υφιστάμενους χώρους πρασίνου και προτείνει τη δημιουργία νέων.

Έχουμε το άρθρο 24 του Συντάγματος που μέχρι τώρα καταφέραμε να το σώσουμε. Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Συντάγματος οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι προστατεύονται και είναι κατοχυρωμένοι συνταγματικά με την αρχή του ισοζυγίου των κοινόχρηστων χώρων που έχουν ενταχθεί σε σχέδιο πόλης, γεγονός που σημαίνει ότι επιτρέπεται η αναδιάρθρωσή τους μόνο όταν η συνολική επιφάνεια παραμένει η ίδια ή αυξάνεται.

Συνταγματικά κατοχυρωμένη είναι και η αρχή του πολεοδομικού κεκτημένου, δηλαδή της μη επιδείνωσης των όρων διαβίωσης με την υποβάθμιση του οικιστικού περιβάλλοντος, όπως οι αρχές αυτές έχουν συχνά ερμηνευτεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Επίσης, το Σύνταγμα έχει ερμηνευτεί με τους όρους της αειφορίας, όπου προβάλλεται η ανάγκη της περιβαλλοντικής προστασίας σε κάθε εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής.

Τα αστικά πάρκα είναι απαραίτητα, γιατί βελτιώνουν την ποιότητα του αέρα, συμβάλλουν στη μείωση της θερμοκρασίας, είναι τα τελευταία καταφύγια βιοποικιλότητας στα αστικά κέντρα, μειώνουν τον κίνδυνο των πλημμυρών, εμπλουτίζοντας ταυτόχρονα τον υδροφόρο ορίζοντα, είναι καταφύγια αναψυχής, χαλάρωσης, γυμναστικής και κοινωνικής συναναστροφής για τους κατοίκους της πόλης.

II

Στο Λεκανοπέδιο της Αττικής βρισκόμαστε ανάμεσα σε τέσσερις μεγάλους ορεινούς όγκους. Τον όγκο του Υμηττού και της Πεντέλης ανατολικά, της Πάρνηθας βορειοδυτικά και τους όρους Αιγάλεω δυτικά. Από το βορρά μέχρι το θαλάσσιο μέτωπο στο νότο δημιουργείται ένας μεγάλος διάδρομος. Πρέπει να δημιουργήσουμε, ιδιαίτερα μετά τις περσινές πυρκαγιές, ένα δίκτυο χώρων πρασίνου, που θα δροσίζουν και καθαρίζουν τον αέρα του Λεκανοπεδίου. Υπάρχουν μέσα στο Λεκανοπέδιο λόφοι, άλση, κήποι, οι εναπομείναντες ελεύθεροι χώροι.

Αν όλα αυτά μείνουν, ενισχυθούν, δεν τιμεντοποιηθούν, αν διευκολυνθούν οι διάδρομοι, τα περάσματα του αέρα, αυτό θα κάνει βιώσιμη την Αττική. Αν τα τιμεντώσουμε σιγά-σιγά όλα αυτά, αν εμποδίσουμε τη διέλευση και ψύχρανση του

αέρα, τα πράγματα δυστυχώς διαρκώς θα χειροτερεύουν, η ζωή θα γίνεται αβίωτη για τους κατοίκους του Λεκανοπεδίου.

Για να εξασφαλιστεί αυτό το δίκτυο πρασίνου υπάρχουν χονδρικά τρεις ανάγκες πρασίνου. Υπάρχει η ανάγκη για τα μεγάλα μητροπολιτικά πάρκα, η ανάγκη για τους λόφους πρασίνου και για τα άλση, σε επίπεδο συνοικίας και η ανάγκη για μικρότερους ελεύθερους χώρους στη γειτονιά. Το κάθε ένα απ' αυτά παίζει το ρόλο του για την επιβίωση στο Λεκανοπέδιο. Τελικά το θαλάσσιο μέτωπο πρέπει να μένει ανοιχτό για να έχει διέξοδο ο αέρας αλλά και οι κάτοικοι προς τη θάλασσα. Πρέπει να θυμίσουμε ότι ένα παλιότερο πρόγραμμα του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., το λεγόμενο «Αττική SOS», που είχε αναλάβει να υλοποιήσει το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. μέσω του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας περιελάμβανε, εκτός των άλλων, τα εξής: Την ανάπλαση του Ελαιώνα με τη δημιουργία εκτεταμένων χώρων κοινόχρηστου πρασίνου, την αναβάθμιση του παράκτιου μετώπου του Σαρωνικού, με την ταυτόχρονη απομάκρυνση πολλών ασύμβατων και οχλουσών χρήσεων, τη δημιουργία ενός δικτύου αστικού και περιαστικού πρασίνου για όλο το Λεκανοπέδιο της Αθήνας και τη δημιουργία μητροπολιτικών πάρκων πρασίνου και αναψυχής σε Γουδί και Ελληνικό. Δυστυχώς, όλο αυτό έχει μείνει μέχρι σήμερα ως σχεδιασμός επί χάρτου και οι χώροι πρασίνου, πράσινες κουκίδες στους χάρτες μας. Σήμερα συγκεντρώσαμε την προσοχή μας περισσότερο σ' αυτή την ανάγκη των τριών μεγαλύτερων μητροπολιτικών πάρκων στο Λεκανοπέδιο.

III

Πρώτα απ' όλα για το πάρκο στο Γουδί, ένα σύντομο ιστορικό.

Από το 1977 με το ν. 732/1977 η έκταση εκεί στο Γουδί παραχωρήθηκε στους Δήμους Αθηναίων, Ζωγράφου και Παπάγου για τη δημιουργία χώρου πρασίνου μητροπολιτικής εμβέλειας. Ήταν ένας θετικός νόμος τότε. Από το 1985 ο χώρος αυτός έχει χαρακτηριστεί από το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας ως μητροπολιτικός χώρος πρασίνου και εντάχθηκε στη Β' ζώνη Υμηττού με προεδρικό διάταγμα του 1978. Το 1997 ανατέθηκε από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας ερευνητικό πρόγραμμα στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο -στη μελέτη αυτή δούλεψαν περίπου τριάντα μελετητές επιστήμονες με τον καθηγητή Γιάννη Πολύζο-, η οποία ολοκληρώθηκε και εγκρίθηκε το 2001 και προέβλεπε τη δημιουργία μητροπολιτικού

πάρκου πρασίνου με χρήσεις αθλητισμού και πολιτισμού.

Το 2002, παραμονές των Ολυμπιακών Αγώνων, αποφασίζεται να δοθεί χώρος μέσα σε αυτόν τον προβλεπόμενο χώρο του μητροπολιτικού πάρκου, για να γίνει εκεί ένα ολυμπιακό έργο, να κατασκευαστεί εκεί ο χώρος για το γήπεδο Μπάντμιντον. Υποτίθεται ότι η κατασκευή αυτή θα ήταν προσωρινή -γι' αυτό όντως η κατασκευή αυτή είναι σαν ένα βιομηχανικό κέλυφος με τίποτα άλλο- αλλά τελικά η κατασκευή αυτή έγινε τελικά μόνιμη.

Το 2005, κρίθηκε με τον νόμο για την ολυμπιακή αξιοποίηση ότι τα 25 στρέμματα του περιβάλλοντος χώρου, μαζί με το Μπάντμιντον και γύρω από αυτά, παραχωρούνται στην εταιρεία «Ολυμπιακά Ακίνητα» για αξιοποίηση. Σήμερα, όχι μόνο παραμένει ο χώρος του Μπάντμιντον εκεί, αλλά διαρκώς μπαίνουν στο χώρο αυτό του υποτιθέμενου μητροπολιτικού πάρκου νέες χρήσεις ασύμβατες προς ένα μητροπολιτικό πάρκο. Διαρκώς γίνονται νέα νοσοκομεία. Τώρα έχει αναγγελθεί από το Δήμο Αθηναίων ένας χώρος απεξάρτησης από τα ναρκωτικά. Δεν είμαστε κατά όλων αυτών των κατασκευών, αλλά είμαστε κατά του να κατασκευάζονται μέσα σε αυτό το χώρο, διότι θεωρούμε ότι είναι ασύμβατες χρήσεις. Παρατηρούμε τελικά ότι η πολιτεία δεν νομοθετεί με έναν οριστικό τρόπο και παίρνει πίσω τις αποφάσεις της. Ο στρατός, ο οποίος παραχώρησε ορισμένα στρέμματα στην περιοχή εκείνη, στην πραγματικότητα κρατά ακόμα στην ιδιοκτησία του σημαντική έκταση, σαν ένα διαπραγματευτικό χαρτί, για να πάρει άλλους χώρους στην ευρύτερη περιοχή, προκειμένου να χτίσει κατοικίες για τους αξιωματικούς.

Παρ' όλα αυτά, η πολιτεία, η Κυβέρνηση, μπορεί και πρέπει με μία καθαρή νομοθετική ρύθμιση να κλείσει όλο αυτό το θέμα, ακόμα και αν ο στρατός εξακολουθεί να έχει την ιδιοκτησία του εκεί. Σήμερα έχουν περάσει πια επτά χρόνια από την ολοκλήρωση της μελέτης του Πολυτεχνείου. Η μελέτη προέβλεπε καθαρισμό εκεί ενός μεγάλου κομματιού του Ιλισού και τη δημιουργία, σε αυτό το κομμάτι του Ιλισού, χώρων που να συγκεντρώνεται νερό και να μπορούν οι επισκέπτες να χαίρονται το νερό εκεί. Υπάρχουν ορισμένα πολύ ωραία κτίρια του στρατού, τα οποία παραμένουν από το 19ο αιώνα, όπου εκεί έχει στεγαστεί η Εθνική Γλυπτοθήκη και είναι πολύ θετικό. Θα μπορούσε εύκολα να δημιουργηθεί εκεί το μητροπολιτικό πάρκο με πυρήνα τα 965 στρέμματα που αρχικά παραχώρησε ο στρατός στους δήμους, ως καρδιά του μητροπολιτικού πάρκου.

IV

Ο χώρος του Ελαιώνα, είναι μια περιοχή 9 χιλιάδων στρεμμάτων μέσα στα οποία προβλέπεται να δημιουργηθούν και χώροι πρασίνου μέσα από εισφορές σε γη σύμφωνα με τη νομοθεσία, αλλά και με απαλλοτριώσεις. Έχει υπάρξει ένα προεδρικό διάταγμα το 1995 που τα προβλέπει όλα αυτά. Δυστυχώς, σήμερα προβλέπονται εκεί μεγάλες εγκαταστάσεις όχι μόνο για το γήπεδο ποδοσφαίρου, αλλά και γύρω από αυτό για πολυώροφα κτήρια εμπορικών εγκαταστάσεων, τα οποία βέβαια είναι εντελώς ασύμβατα με το προεδρικό διάταγμα.

Τέλος, να πω εν συντομία για το Ελληνικό, ότι είναι ένας χώρος 5.300 στρεμμάτων. Είναι μια έκταση η οποία μαζί με τον Άγιο Κοσμά και το Γκολφ της Γλυφάδας προσεγγίζει τα 6.500 στρέμματα. Ιδιοκτησιακά ο χώρος ανήκει στην ΚΕΔ, η οποία έχει παραχωρήσει τμήματα της έκτασης σε φορείς του δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα. Ο νόμος 2338/95 προέβλεπε τη μετεγκατάσταση του αεροδρομίου στα Σπάτα και τη δημιουργία και εκεί στο Ελληνικό μητροπολιτικής ζώνης πρασίνου. Δυστυχώς με μελέτη του το ΥΠΕΧΩΔΕ προωθεί όχι τη συγκρότηση πάρκου μητροπολιτικού στο Ελληνικό, αλλά την τσιμεντοποίηση και την πολεοδόμηση του χώρου. Αυτή είναι δυστυχώς η πραγματικότητα, διότι δημιουργεί επτά πολεοδομικές ενότητες που ως κύρια χρήση έχουν την κατοικία, τις εμπορικές δραστηριότητες, τον τουρισμό, τα γραφεία και τη διοίκηση. Οι χάρτες που έχει διανείμει το ΥΠΕΧΩΔΕ όπου δείχνουν μεγάλες εκτάσεις πρασίνου, δυστυχώς στην πραγματικότητα καλύπτουν και εκτάσεις τσιμέντου από δρόμους και δεν αποτελούν την πραγματικότητα αν πάρει κανείς υπ' όψιν του ότι ταυτοχρόνως εκεί υπάρχουν σταθμός μεταφόρτωσης απορριμμάτων, αμαξοστάσια κ.λπ.

Ο Υπουργός κύριος Σουφλιάς είπε ότι δεν έχουμε χρήματα και άρα χρειάζεται να γίνει αυτή η πολεοδόμηση για να βρούμε χρήματα. Αυτό δεν είναι αλήθεια. Ο Ευρωβουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ ο κ. Παπαδημούλης με ερώτηση που έκανε στην Επίτροπο την κυρία Χούμπνερ πήρε την απάντηση ότι βεβαίως και μπορούν να δοθούν ιδιαίτερα μετά από τις μεγάλες πυρκαγιές του περασμένου καλοκαιριού, τα απαραίτητα κονδύλια από το Δ' ΚΠΣ, προκειμένου να γίνει πραγματικό πάρκο στο Ελληνικό. Και βεβαίως να λάβουμε υπ' όψιν μας ότι αυτή η υπόσχεση αποτελεί και θετική υπόσχεση

γενικότερα για πάρκα στην περιοχή μας.

Το κείμενο αποδίδει αγόρευση για την παρουσίαση επίκαιρης ερώτησης στη Βουλή των Ελλήνων στις 3 Απριλίου 2008.